

LEFAPHA LA THUTO LA GAUTENG
TLHATLHOBO YA MAKGAOLAKGANG

SETSWANA PUO YA BOBEDI
SEEMOTLASE
(Pampiri ya Bobedi)

NAKO: diura tse 2

MADUO: 80

DITAOLO:

- Araba dipotso tse PEDI fela go tswa mo go tse tlhano tse o di filweng.
 - Dipotso tsotlhe di arabiwa ka Setswana.
 - Thulaganyo e nne phepa; tiriso e e nepagetseng ya matshwaopuiso le thulaganyo ya mabaka di ka go tswela molemo.
-
-

KAROLO YA A
MABOKO

POTSO 1

Selelo sa mmoki – M.C.D. Mogotsi

Tsela tshweu

Maloba e rile jale ke le kgorong Ke akanya ka lone letsatsi le, Ka lemoga fa malatsi a atametse Go dira lesoba lapeng la etsho. Ke sokologa mo dikakanyong tse	3
Go utlwa tsa bogadi Di itlhabela mokgosi, Mme ka di leba ka tlalelano, "di tlile go mo tsaya!"	6
Bontsi bo ne bo eme ka dipota; Borre ba eme ka diphafana jaaka lo ba bone, Ba gakgamaletse tsa bo-e-tlhabana	9
E tshwana ya tlerebetsa ka molodi O mosesane, ya ba ya sala e khubame ka mangole, Mme ya nkgopotsa motsing ke tswa go tsaya tsa etsho	12
Kwa Tlhalagadi, Ke feta jaana ka Moroba le Khudu.	15

- 1.1. Mmoki o bua ka phologolo efe mo lebokong le? (2)
- 1.2. Tshegetsa karabo ya gago. (2)
- 1.3. Neela dintlha di le tharo tse di bontshang go sotlwa ga phologolo e. $2 \times 3 =$ (6)
- 1.4. Tlhalosa mola mola wa 3. (2)
- 1.5. Neela letshwao la poko le le fitlhelwang mo moleng 3 le 4. (2)
- 1.6. Nopola letshwao la poko le o le neileng mo go 1.5. (2)
- 1.7. Ke letshwao lefe la poko le le dirisitsweng mo moleng 8? (2)
- 1.8. Nopola letshwao la poko le o le fileng mo go 1 7. (2)
- 1.9. Mmoki a re o gakgamadiwa ke eng? (2)
- 1.10 Tlhalosa mafoko a a latelang: (2)
- 1.10.1 Itoloka (2)
- 1.10.2 Gagasela (2)
- 1.11. Ke sekapuo sefe se se tlhagelelang thata mo lebokong le? (2)
- 1.12. Tshegetsa karabo ya gago ka go nopola sekao. (2)
- (30)**
- 1.13 Araba dipotso tse di latelang ka go lebaganya ditlhaloso tse di mo go **A** le mafoko a a nepagetseng mo go **B**.

A	B
1. Tumammogo nngwe kgotsa tumanosi e ka boelediwa mo moleng.	1. Neeletsano.
2. Selo se bidiwa ka se se tshwanang le sona kgotsa se se batlileng go tswana le sona.	2. Phefofatso.
3. Tlhaloganyo e e tthagisitsweng mo molathetong mongwe e sa wetswa mme e tsweliswa mo moleng o o latelang.	3. Poeletsomodumo
4. Fa kakanyo kgotsa lefoko le le tlhagelelang mo mafelelong a mola , e simolola mola o o latelang.	4. Tshwantshiso
5. Mafoko a a bogale a tlhofofatswa ka go dirisa a a bonolo.	5. Enjambamente

$2 \times 5 =$ (10)

KAROLO YA B
TERAMA

POTSO 2

Dintshontsho tsa lorato – L.D. Raditladi

Buisa nopolole e e latelang o tle o kgone go araba dipotso tse o di neilweng.

- A:** Rrekgosi, kana mosadi yole ke a mo rata,
Lorato lwa me nna fela lo mphisa ka thata,
Mogote wa lone o feta le wa molelo,
Le molodi wa lone o feta wa sebintšolo,
Sebintšolo se sa me fela nka se robaka,
Fa molodi wa sone o ka gana go mmoka,
Wa gana ka bomo go mmalabala dibola.
- B:** O bapile le sebintšolo, rra,
O ka se nteletse ka ko ka itumela,
Ka etsa Mosetsana a itumetse,
Yo ke letseng ke mo utlwa a balabala,
A re, molodi wa sebintšolo moloi,
O ka loa ngwana wa batho a itebetse,
A tloga a re ba mo golegele koloi,
Ba mo ise kwa go Sakoma a sa mo itse,
Ngwana wa bafaladi ba ga Sekgoma.
- A:** (*O bua a gakgametse*) :
Wa reng , Mma ? Bua gape tlhe!
- B:** Ka re, basadi ba mono ga ba a robala,
Sebintšolo sa gago se a ba gapa;
Mo ditseleng tsa motse ba a balabala,
Motsing o tlhopha mosadi o tla lapa.
Mmamotia mosetsana yo motshwana,
Mosadi o pagametse botlhe godimo,
Ke letse ke mo utlwa a tshwere dipina,
A re, molodi wa sebintšolo molemo,
O ngathile pelo ya gagwe o feta,
Ke fano moletsi wa sone o a mo rata.

- 2.1 Mmui **A** ke mang? (2)
- 2.2 Motho yo o mo kaileng mo go 2.1 o ne a itsege ka go dira eng? (2)
- 2.3 Mmui **B**, ke mang? (2)
- 2.4 Mmui **B** o amana jang le mmui **A**? (2)
- 2.5 Batho ba, ba ne ba le kwa kae? (2)

- 2.6 Mmui **A**, e ne e le wa morafe ofe? (2)
- 2.7 Ke eng se se neng se sa letlelelwa mo motseng o ba neng ba nna mo go ona? (2)
- 2.8 Mmui **B**, o lemogile bokoa bofe mo go mmui **A**? (2)
- 2.9 Mmui **B**, o ne a dira eng go thotholetsa maikutlo a mmui **A**? Neela dintlha di le pedi. 2x2= (4)
- 2.10 **A** mmui **B** o ne a atlega mo go se a neng a batla go se dira? (2)
- 2.11 Tshegetsa karabo ya gago ka dintlha di le tharo. 2x3= (6)
- 2.12 Tsala e kgolo ya mmui **A** ke mang? (2)
- (30)**
- 2.13 Araba dipotso tse di latelang ka go lebaganya ditlhaloso tse di mo go **A** le dikarabo tse di maleba mo go **B**. Kwala karabo e e nepagetseng fela.

A	B
1. Lekgarebe le Sakoma a neng a ratana le lona mme a le ikgatholosa.	1. Go fedisa tthaolele.
2. Mosetsana wa mongwato yo o neng a dumela go ratana le Sakoma.	2. Tlhokofala
3. Mmamotia o ne a inaya naga le lekau lefe?	3. Ponalo.
4. Baanelwa ba, Sakoma, Kalafi le Mmamotia ba ne ba felela kae?	4. Mmamotia.
5. Mmamotia o ne a ikaelela go dira eng se se neng se rena mo motseng wa bona.	5. Kalafi

2x5= (10)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA B: [40]

KAROLO YA C
PADI

POTSO 3

Masaikategang a magodimo – J.M.K. Mekgwe

Buisa nopollo e e latelang o tle o kgone go araba dipotso tse o di neilweng.

Kgabagare bente ya emisa. Ga rena tidimalo ya go ka utlwa kgokelo e wa. A nanoga, Motlotlegi, a nanogela kwa mmakamogaleng ka tlotlo e se kana ka sepe. A latlhela mafoko. E le puo e khutshwane, mme molaetsa o le mogolo. A digela ka la go re o ba romela mo tirong ya bona ka kitso e e tletseng ya gore ba tla itima dijo, go direla setšhaba. Legofi la re waa.

Kgabagare, fa modumo o sena go bepa, ga ema motlatsa-molaodimogolo, a akgaakgisa mebetlele e e tshwanetseng go abelwa ba ba itshupileng bokgeleke mo maphateng a a farologaneng a thupiso ya bona. Ya re a tla mo go rramabelwana wa ngwaga, a goeletsa leina la ga morwa Moithui. Mmangwana a tloa jaaka matlhogole wa modisa a gatile tshetlho. Khuduga a ya go amogela mpho e ya tlotlo. Ya re a sena go rwesiwa, a retologa ka boipelo, a gwetha boidiidii. Ba mo abela legofi.

Ka yona nako eo, a tshokane a rakanya matlho le mokapelo, a ntse le batsadi ba gagwe mo lesomong le le ntseng ka fa morago ga bommaagwe. A sa bolo go mmatla ka matlho, mme a sa mmone. A ema e kete motho a sule mhama. Ya re go nanoga, a tlhamalela go ena, kwa ntle ga puo, a mo rwesa mmetlele. Aa, kana go ratwa jalo. Legofi la re waa.

Mmetlele mo karolong ya mabole wa ya go kgosi; mme ena ga se nne ka mo o ka etsang tsala ya gagwe ka gona gonne mokapelo o ne a thintse go tla, ka ntlha ya go ladiwa fatshe ke bolwetse. A akanya ka bonako. A tlhamalalela go mmaagwe mokapelo, a fitlha a o mo rwesa. Ba gakala ka legofi le melodi.

“Ke amogetse pegi e e seng monate...”

“Ya eng, thaka?”

“Ke laoletse go ya go simolola kwa Ditsobotla ka moso.”

“Owai! Ke itlhome o tla re Mangaung, kampo go feta. Ntekwane o raya gaufi ale mojako wa ntlo ya gaeno! O leboge badimo ba gago, bontsi bo ya kwa Koloni.

- 3.1 Mafoko a, “Masaikategang a magodimo” a kaya eng? (2)
- 3.2 Neela maina a ditsala tse di neng di aloga kwa moletlong wa kaloso ya mapodisa. (4)
- 3.3 Ke eng se se tlhotlheleditseng mosimane wa ga Moithui gore a ye bopodiseng? neela dintlha di le pedi (4)
- 3.4 Ditsala tse di ne tsa amogela mebetlele mo maphateng a fe? (4)
- 3.5 Fa ba sena go amogela mebetlele ba dirile eng ka yona? (4)

- 3.6 Khuduga o ne a romelwa kae ? (2)
- 3.7 Lepodisa le, le ipigile ka eng kwa seteišheneng sa mapodisa sa kwa Ditsobotla? (2)
- 3.8 Keletso ya lepodisa le, e ne e le go ya go dira kae? (2)
- 3.9 Tsala ya gagwe e ne ya romelwa kae? (2)
- 3.10 Lekgarebe la tsala la tsala e go buiwang ka yona e, e ne e le mang? (2)
- 3.11 Mmoni o ne a dira tiro e fe? (2)
- (30)**
- 3.12 Araba dipotso tse di latelang ka go kwala karabo e e nepagetseng fela.
Karabo e e mo go **B**, e tsamaisane le tshaloso e e mo go **A**.

A	B
<ol style="list-style-type: none"> 1. Lebala le kaloso ya mapodisa e neng e tshwaretswe kwa go lona. 2. Khuduga o simolotse go dira kwa lefelong le. 3. Lekau le le bolaileng Kgosi. 4. Moeteledipele wa dinokwane. 5. Mokgweetsi wa amalense. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Baleseng. 2. Rankelenyane. 3. Mmakamogale. 4. Jabulani. 5. Lebogang.

5x2= (10)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA C: [40]

KAROLO YA D
DIKGANGKHUTSHWE

POTSO 4

Mmualebe – R.M. Malope

Buisa nopollo e e latelang o tle o kgone go araba dipotso tse o di neilweng.

A kgoetsa jaaka motho a setswe ke loso morago, dikatlampi—
Nnyaya mangope---a tsela a sa a kgathalele. Fa a feta tamo ya
Montsho ga a ipona, gonne mogopolo wa gagwe o ne o taboga ka
bofefe jwa legadima. E rile a re ttha! A bo a fetile Tswaing a tsena ka
metlaagana ya Winterveldt e a neng a sa khutle go e gakgamalela. A
sa tlhaloganye gore go ka tlhaloswa jang gore batho ba ba itekane-
tseng, ba tloge kwa GaMosetha ba tle go nna mo masakeng a a jalo,
ba bo ba a bites 'gae' ka boipelo. A sa tlhaloganye, fa e le gore go na
le yo o tlhaloganyang. Mo go ena e le nngwe ya dikgakgamatso
tsa phologolo e go tweng motho. Dilo tse o ne a di bona ka
bontlhannngwe jwa tlhaloganyo ya gagwe. Karolo e nngwe ya boboko jwa
gagwe e ritela leano la gagwe ka lonala gore le nne borethe, mme le
relele fa a le naya Malešwane gore a le metse.
A tswapatwsapela le mebila a bo a fitlha kwa ga gagwe. Re mo
Mabopane.

- 4.1 Ke mang yo go buiwang ka ena mo temaneng e? (2)
- 4.2 Mosadi wa gagwe ke mang? (2)
- 4.3 Go tewa jang fa gotwe o ne a kgweetsa jaaka motho a setswe ke loso morago? (2)
- 4.4 Moanelwa yo, o ne a tswa kae? (2)
- 4.5 Go ne go diragetse eng kwa a neng a tswa teng? (2)
- 4.6 Go tewa jang fa gotwe mogopolo wa gagwe o ne o taboga ka bofefe jwa legadima? (2)
- 4.7 Ke leano la eng la popota le gotweng motho yo o ne a tshwaragane le go le loga? (2)
- 4.8 A o ne a atlega? (2)
- 4.9 Tshegetsa karabo ya gago. (2)
- 4.10 Makeketa o dirile eng ka labotlhano go leka go diragatsa maikaelelo a gagwe?
Neela dintlha di le pedi. 2x2= (4)
- (2)

4.11 Mosadi o ne a dira eng ka lamatthatso fa bona monna a sa bonale? (2)

4.12 Maleswane o ne a tsamaya le bomang? 2x3= (6)

4.13 Araba dipotso tse di latelang ka go kwala A, B kgotsa C fela.

4.13.1 Makeketa o ne a batla gore MmaKedirileng a bolokwe lamatthatso o o latelang gone----- .

- A. O ne a tshwanetse go ya tirong.
- B. O ne a ya phitlhong kwa Zone 16.
- C. O ne a na le thulaganyo kwa Zone 16.

**pasted to 4.13.5
fix from here
already pasted
then carry on cut & paste from Q.5**

4.13.2. Makeketa le mosadi wa gagwe ba ne dumalana go dira eng ka labotlhano? (2)

- a. Go se ye tirong mme b lebe kwa GaMosetlha.
- b. Go simolola kwa tirong pele ba ya kwa GaMosetlha.

Go ya Zone 16 mo mosong pele ba leba kwa GaMosetlha.

4.13.3. Ke eng se se swabisang se Makeketa a neng a se dira? (2)

- a. O tlogetse mosadi wa gagwe a ya losong.
- b. Ga a reka dilo tse di neng di batlega kwa losong.
- c. O ne a itebatsa phitlho ya ga MmaKedirileng.

4.13.4. Makeketa a re o thibetswe ke eng go ya gae ka labotlhano? (2)

- a. Tiro e ne e le ntsi thata kwa GaMosetlha.
- b. Koloji e ne e tshwerwe ke seretse.
- c. Go ne go sa kgonege gore a tlogele rangwaneagwe a le nosi.

4.13.5. Mokwadi o re lemosa gore mo botshelong re tshwanetse go itse gore-----.

- (2)
- a. Botlhale bo a thusa.
 - b. Nyatsi e aga lelapa.

Maaka ga a thuse.

4.15 Araba dipotso tse di latelang ka go kwala (a), (b) kgotsa (c)

4.15.1 Phitlho e go buiwang ka yona ke ya ga mang? (2)

- a. MmaMmualebe.
- b. MmaKedisaletse.
- c. MmaKedirileng.

4.15.2. Motho yo o mo kaileng mo go 4.15.1. o ne a nna kae? (2)

- a. GaRankuwa.
- b. Mabopane.
- c. KwaGaMosetha.

4.15.3 Go kaiwa eng fa go twe **motho o sa ntse a ja bogobe?** (2)

- a. O rata bogobe.
- b. O rata dijo.
- c. O sa ntse a tshela.

4.15.4 Malešwane a re maikarabelo a theko ya ntlo le sejanaga ke a bomang? (2)

- a. Bana.
- b. Basadi.
- c. Banna.

4.15.5 Kgaitسادia Makeketa ke mang? (2)

- a. Phure.
- b. Segataborukgwana.
- c. Ntshebo.

PALOGOTLHE YA KAROLO YAD: [40]

**KAROLO YA E
DITLHANGWA TSA MOLOMO**

POTSO 5

Ntlhabele Dinaane – Z.S. Dipale

Buisa nopolo e e latelang mme morago o arabe dipotso tse di e latelang:

Ga twe e rile, e le Diberatse tharo. Tsa bo di kgaogana mo tseleng. Ya ntlha e bo e bona monna a tshotse letlhaka. Ya le kopa gore e ya go aga ntb ka lona. Monna a e fa mme ya boela gae go aga ntlo.
Ya bobedi e bo e bona monna a tshotse dithobane. E bo e di kopa go ya go aga ntlo ka tsona. Monna a fa Bera ka a bona e ya go dira tiro ya bothokwa.
Ya boraro e bo e bona monna a le mo godimo ga karaki, a pegile ditena. Ya kopa ditena go ya go aga ntlo. Monna a di e neela.
Bosigo phokojwe a bo a ya kwantlong ya Bera ya ntlha. A bo a feta a kokota. Bera e bo e gana go bula. Phokojwe a bo a futswela ntlo ya lotlhaka ka mowa. Ntlo e bo e wela kwa. Bera eo e bo e siela kwa go e e agileng ka dithobane. E bo e feta e kokota. E nngwe e bo e e bulela. Tsa nna mmogo mo teng ga ntlo.

- 5.1 O akanya go re goreng dinaane di simolola ka mafoko a a latelang.
“Ga twe e rile?” (2)
- 5.2 Neela dilo di le tharo tse dibera di neng tsa di kopa mo banneng. 2x3= (6)
- 5.3 Dibera di ne di ya go dira eng ka dilo tse o di kaileng mo go 5.2? (2)
- 5.4 Ke phologolo efe e e neng ya tsamaya e kokotela Dibera? (2)
- 5.5 Fa Bera e gana go bula phologolo e o e kaileng mo go 5.4 e ne ya dira eng? (2)
- 5.6 Bera e ile ya dira eng morago ga tiragalo eo? (2)
- 5.7 Dibera tse pedi di ile tsa siela kae? (2)
- 5.8 Phologolo e dirile eng fa e fitlha koo? Neela dintlha di le pedi. 2x2 = (4)
- 5.9 Phologolo e ne ya palama kae? (2)
- 5.10 Maikaelelo a phologolo e, e ne e le go dira eng? (2)
- 5.11 Phologolo e ne ya wela mo go eng? (2)
- 5.12 Naane e, e re lemosa eng? (2)

5.13 Araba dipotso tse di latelang ka go kwala karabo e e nepagetseng.

5.13.1 Dibera di ne di tsamaya di le:

- (a) Pedi
 - (b) Nne
 - (c) Tharo
- (2)

5.13.2 Ntlo ya boraro e ne e tiile gonne e ne e agilwe ka:

- (a) Matlapa
 - (b) Mmopa
 - (c) Ditena
- (2)

5.13.3 Phokojwe o tsene mo ntlong ka phatlha ya eng?

- (a) Setofo
 - (b) Tšhemele
 - (c) Letlhabaphefo
- (2)

5.13.4 Phologolo e, e kaiwa gore e ne e le:

- (a) Bolotsana
 - (b) Leferefere
 - (c) Megagaru
- (2)

5.13.5 Mokwadi fa a re phokojwe o gorogile kwa boPhokojwe ba gorogang teng, o kaya gore:

- (a) O ile kwa thabeng
 - (b) O tsene ka sekgwa
 - (c) O sule
- (2)

PALOGOTLHE YA KAROLO YA E: [40]

PALOGOTLHE: 80